

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 6/2014 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (liikesalaisuuksien suoja)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 14 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (liikesalaisuuksien suoja) (U 5/2014 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Johanna Lähde, työ- ja elinkeinoministeriö

- lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö
- asiantuntija Riikka Tähtivuori, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lainsäädäntöasioiden päällikkö Janne Makkula, Suomen Yrittäjät ry
- pääsihteeri Marja-Leena Mansala, IPR University Center — Immateriaalioikeusinstituutti.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Asianajajaliitto
- Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry
- Suomen teollisoikeudellinen yhdistys ry.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotuksessa esitetään, että liikesalaisuudesta annetaan EU:n tasolla yhtenäinen määritelmä (2 artikla). Ehdotettu määritelmä vastaa sisällöltään teollis- ja tekijänoikeuksien kauppiaan liittyvistä näkökohdista annetun sopimuksen (TRIPS-sopimus) liikesalaisuuden määritelmää. Ehdotuksessa määritellään myös, milloin liikesalaisuuden hankinta, ilmaiseminen ja käyttö on laitonta ja vastaavasti milloin toiminta on liikesalaisuuden suojan näkökulmasta laillista (3 ja 4 artiklat).

Lisäksi ehdotuksessa esitetään käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen yhtenäistämistä jäsenvaltioissa. Ehdotus rajoittuu tältä osin siviilioikeudellisiin oikeussuojakeinoihin.

Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että käytettävissä olevat oikeussuojakeinot ovat oikeasuhteisia. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että perusteettoman kanteen nostamisesta tuomioistuimien voisi määrätä kantajalle seuraamuksia (6 artikla). Kanteen nostamiselle ehdotetaan erityistä vanhentumisaikaa (7 artikla). Ehdotuksessa määritellään myös, miten liikesalaisuuksien

luottamuksellisuus tulee varmistaa oikeudenkäynnin aikana (8 artikla) ja minkälaisia väliaikaisia toimia ja turvaamistoimia tuomioistuimella on tällöin oltava käytettävissä (9 artikla).

Jos tuomioistuimen päätöksellä liikesalaisuuden suoja todetaan loukatuksi, tuomioistuimen on voitava määrätä ehdotuksen mukaisia kieltoja ja korjaustoimenpiteitä loukkauksen lopettamiseksi (11 artikla) ja lisäksi liikesalaisuuden haltijalle vahingonkorvauksia, jotka suhteutetaan kärsittyyn vahinkoon (13 artikla). Kantajan pyynnöstä tuomioistuimen on julkaistava annettu päätös vastaajan kustannuksella joko kokonaan tai osittain (14 artikla).

Ehdotuksen suomenkielisen version artikloissa on virheellisesti viittauksia teollis- ja tekijänoikeutta loukkaaviin tavaroihin tai ominaisuuksiin. Ehdotuksella ei kuitenkaan ole suoraa yhteyttä teollis- tai tekijänoikeutta koskevaan sääntelyyn. Direktiivin myöhemmässä valmistelussa kiinnitetään huomiota siihen, että virheeliset kohdat korjataan.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti direktiiviehdotuksen tavoitteisiin luoda sisämarkkinoille yhdenmukaisemmat oikeussuojakeinot liikesalaisuuksien väärinkäytön varalta, jolloin yritykset pystyvät ennakoimaan liikesalaisuuksien väärinkäyttötilanteissa saamansa suojan laajuutta ja laatua EU:n alueella. Liikesalaisuuden ja sitä loukkaavien tekojen määrittäminen EU:n tasolla lähtökohtaisesti parantaisi yritysten ja EU:n kilpailukykyä kansainvälisesti. Direktiiviehdotus antaa tältä osin hyvän pohjan jatko-neuvotteluille.

Suomessa liikesalaisuuksien suojan taso on kohtuullisen hyvä. Tämä perustuu erityisesti toimivaan rikosoikeudelliseen oikeussuojajärjestelmäämme. Direktiiviehdotus on nimenomai-

sesti rajattu koskemaan siviilioikeudellisia oikeussuojakeinoja. Ehdotuksen käsittelyn aikana on pyrittävä varmistamaan, ettei direktiivi toteutuessaan heikennä kansallisiin rikosoikeudellisiin säännöksiin perustuvaa liikesalaisuuksien suojaa.

Ehdotus on erityisesti oikeussuojakeinoja ja oikeudenkäyntiä koskevien menettelyjen osalta yksityiskohtainen, teknisesti vaikeaselkoinen ja epätäsmällinen. Sisämarkkinoiden paremman toimivuuden näkökulmasta ehdotuksen tavoite on mahdollista saavuttaa vähemmän yksityiskohtaisella sääntelyllä. Tämän vuoksi ehdotusta on sen käsittelyn aikana selvennettävä myöhempien tulkintaongelmien välttämiseksi. Ehdotuksessa ei kuitenkaan ole kohtia, jotka olisivat ongelmallisia ainoastaan Suomelle, vaan ehdotuksen vaikeaselkoisuudesta johtuen ongelmat ovat pääosin jäsenvaltioille yhteisiä. Ehdotuksen yksityiskohtaisuutta tulee vielä harkita ja neuvotteluissa pyrkiä siihen, että säännökset ovat tarkoituksenmukaisia ja riittävän joustavia.

Ongelmallisimpia kohtia ovat säännökset kantajalle määrättävästä seuraamuksesta perusteettoman kanteen nostamisesta ja säännökset siitä, että oikeudenkäynnin osapuolen oikeutta tutustua oikeudenkäynnin asiakirjoihin rajoitetaisiin liikesalaisuuksien suojaksi. Direktiiviehdotuksessa myös liikesalaisuuden loukkausta koskevan kanteen vanhentumisaika on huomattavan lyhyt. Ehdotetussa muodossaan vanhentumisaika heikentäisi selvästi vahingon kärsineen mahdollisuutta saada liikesalaisuuden loukkaukseen perustuvaa korvausta. Mikäli mainituista säännöksistä ei luovuta, niiden sisältöä on ehdotuksen käsittelyssä pyrittävä saamaan joustavammaksi useissa suhteissa.

Jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää myös muutoin huomiota direktiiviehdotuksen vahingonkorvaussääntelyyn.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ehdotuksen tavoitteena on osaltaan edistää rajat-

ylittävää t&k-yhteistyötä ja kauppaa pienentämällä erityisesti niitä riskejä, joita liikesalai-

suuksien ja luottamuksellisen tietotaidon jakamiseen sekä siirtoon jäsenvaltiosta toiseen nykyisin liittyy. Talousvaliokunta pitää sääntelyn tavoitteita valtioneuvoston tapaan kannatettavina. Liikesalaisuuden suojan tehostaminen ja oikeussuojakeinojen riittävyuden varmistaminen parantavat erityisesti pk-yritysten oikeussuojaa rajat ylittävissä kaupassa. Ehdotus sisältää kuitenkin nykymuodossaan sekä periaatteellisia että säädösteknisiä epäselvyyksiä, joita on tarpeen vielä selvittää asian jatkovalmistelun yhteydessä. Nykymuodossaan sääntelyn tuottama lisäarvo ei tule selkeästi esille.

Valiokunta kiinnittää huomiota niihin periaatteellisiin eroihin, joita on toisaalta liikesalaisuudella ja immateriaalioikeuksilla ja toisaalta suojatuilla ja suojaamattomilla immateriaalioikeuksilla. Ehdotetun liikesalaisuuden määritelmän (2 artikla) lähtökohtana on käytetty TRIPS-sopimuksen¹ mukaista immateriaalioikeuden määritelmää. Tämä saattaa aiheuttaa tulkintaongelmia, sillä ehdotuksessa tarkoitettua liikesalaisuuden suoja poikkeaa merkittävästi perinteisestä teollis- ja tekijänoikeuden suojasta. TRIPS-sopimuksen, jota mm. kaikki EU-jäsenvaltiot ovat sitoutuneet noudattamaan, mukaisen immateriaalioikeuden lähtökohtana on tiedon julkistaminen ja sen vastapainoksi saatava, ajallisesti rajattu yksinoikeus hyödyntää suojanalaista tietoa kaupallisesti. Ehdotetun liikesalaisuuden suojan lähtökohtana on puolestaan oikeus salata tieto ja edellyttää, etteivät muut loukkaa tätä oikeutta. Direktiiviehdotus luo näin osin vaihtoehtoisen suojamuodon teollis- ja tekijänoikeuksien piiriin kuuluvalla tiedolla, jota ei vielä ole

tai jota ei mahdollisesti ole tarkoitukseen virallisesti rekisteröidä. Valiokunta pitää tärkeänä, että toimijoilla on täsmällisesti tiedossa, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia toisaalta viralliseen immateriaalioikeuksien suojaan ja toisaalta liikesalaisuuden suojaan liittyy. Samoin valiokunta toteaa, ettei se pidä Suomen kannalta kannatettavana laajamittaisempaa kehitystä, joka vähentäisi julkisen teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvän tiedon saatavuutta.

Ehdotuksen keskeisen sisällön muodostaa oikeussuojakeinoja ja oikeudenkäyntiä koskeva sääntely. Kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, ehdotus sisältää tältä osin useita, kansallisesta sääntelystämme merkittävästi poikkeavia säännösehdotuksia (kuten asianosaisten tiedonsaantioikeus ja perusteettomien kanteiden sanktiointi), jotka soveltuvat osin huonosti oikeusjärjestelmäämme. Ottamatta yksityiskohtaisemmin kantaa tähän, erityisesti lakivaliokunnan toimialaan kuuluvaan osa-alueeseen valiokunta tähdentää, että ilman varmuutta riittävästä oikeussuojasta sääntely menettää merkityksensä. Samoin on varmistettava, ettei uuden sääntelyn myötä jouduta heikentämään kansallisen oikeussuojamme tasoa (kuten ehdotettu lyhyt, kahden vuoden määräaika kanteen nostamiselle). Nykymuodossaan ehdotus on tarpeettoman yksityiskohtainen. Minimisääntelyn tavoitteet voidaan saavuttaa yleisluonteisemmankin sääntelyn avulla.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

¹ Teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva kansainvälinen (WTO) sopimus (Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights; TRIPS)

TaVL 6/2014 vp — U 5/2014 vp

Helsingissä 6 päivänä maaliskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Jukka Kärnä /sd
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok (osittain)	Eero Lehti /kok
jäs.	Lars Erik Gästgivers /r	Päivi Lipponen /sd (osittain)
	Teuvo Hakkarainen /ps	Jari Myllykoski /vas
	Harri Jaskari /kok	Martti Mölsä /ps
	Johanna Karimäki /vihr	Arto Pirttilahti /kesk
		Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.